

Forårstræk mellem Sydgrønland og Island.

Af IVOR McLEAN og KENNETH WILLIAMSON.

(With a Summary in English: Spring Migrants between South Greenland and Iceland).

En ny række observationer over trækfugle er foretaget fra vejrskibet »Weather Observer« på station »Alpha« ved indsejlingen til Danmarkstrædet, på 62° nordl. bredde og 33° vestl. længde mellem 2. og 26. maj 1960. I foråret 1959 kom ca. 25 fugle om bord under en rejse, som varede fra midten af april til midten af maj (se D.O.F.T., **54**, 1960, p. 69–76), men observationerne i 1960 omfatter flere landfugle, end vi før har set fra et ocean vejrskib i en tilsvarende periode, idet ikke mindre end 84 blev observeret. De meteorologiske oplysninger skyldes vi Meteorological Office (Air Ministry). For at undgå gentagelser i den systematiske liste, som følger nedenfor, er enkeltheder om vejrforholdene på station »Alpha« på den tid, hvor de forskellige observeringer blev gjort, opført i tabel 1.

Det er interessant, at de trækkende ænder rastede i læ af skibet, og et par Strømænder tilbragte endog natten her. Det, der hændte den første Lille Regnspove, viser tydeligt, at trækkende vadefugle ikke, eller kun ganske kortvarigt, er i stand til at holde hvil på havet, når de er trætte, da de hurtigt bliver gennemblødt, hvis de prøver derpå (se også McLEAN og WILLIAMSON, *British Birds*, **52**, p. 178).

Træk af Stenpikker, Grønlandsk Gråsisken, Laplandsværling og Snespurv observeredes og omtales i det følgende.

Systematisk liste.

Havlit (*Clangula hyemalis* (L.)). 26. maj. En hun slog sig ned på vandet tæt ved og blev der fra kl. 16.30 til 17.00; havet næsten stille.

Strømand (*Histrionicus histrionicus* (L.)). 23. maj. Et par svømmede tæt ved skibet fra kl. 22.40 til 08.20 næste dag, da de fløj bort i NNV-retning; havet uroligt.

Toppet Skallesluger (*Mergus serrator* L.). 13. maj. En ung han opholdt sig på vandet meget tæt ved skibet fra kl. 08.25 til 09.40, da den i lav flugt fløj mod vest. 14. maj. En han passerede forbi i høj flugt mod vest.

Stenvender (*Arenaria interpres* (L.)). 8. maj. En fugl kredsede omkring skibet i 5 minutter fra kl. 22.43, men gik ikke ned. 13. maj.

En fugl fløj skrigende rundt om skibet i to minutter og kl. 9.15 fløj den bort i NNV-retning. 14. maj. En fugl opholdt sig om bord fra ca. kl. 08.30 til 09.00. To kredsede over skibet i 6 minutter fra kl. 10.23, derpå landede den ene på skibet, men den døde næste morgen.

Lille Regnspove (*Numenius phaeopus* (L.)). 5. maj. En udmattet fugl kom om bord kl. 18.50; da den blev skræmt, fløj den ned på det oprørte hav og blev hurtigt gennemblødt. 12. maj. En fugl, som ankom i tæt tåge kl. 22.00, slog sig ned for natten på forlugen og fløj bort ca. kl. 7.30 næste morgen. 14. maj. En Lille Regnspove fløj skrigende forbi kl. 10 i vestlig retning. To kredsede over skibet i 40 minutter fra kl. 13.40. 25. maj. En fløj skrigende rundt i 5 minutter efter kl. 19.00.

Sortgrå Ryle (*Calidris maritima* (Brünn.)). 13. maj. Tre eksemplarer satte sig på redningsbådens sejldugsovertræk og yderligere tre ankom kl. 21.05; sandsynligvis rastede de alle her for natten, skønt de var borte næste morgen. 21. maj. En ryle kredsede over skibet i 3 timer fra kl. 15.17 og kom så udmattet om bord; den var meget svag og let at komme til hele dagen d. 22. maj, men var umulig at finde d. 23. maj; det er dog usandsynligt, at den har overlevet.

Ryle (*Calidris alpina* (L.)). 8. maj. En fugl i sommerdragt kredsede over skibet fra kl. 18.45 til 19.35, hvorefter den fløj om bord og opholdt sig på skibet i 11 minutter.

Thorshane (*Phalaropus fulicarius* (L.)). 21. maj. En hun i yngledragt svømmede tæt ved skibet fra kl. 15.45 til kl. 16.40.

Landsvale (*Hirundo rustica* (L.)). 12. maj. En fugl kredsede omkring skibet i 2 minutter i tæt tåge til kl. 10.30.

Stenpikker (*Oenanthe oenanthe* (L.)). Der sås flere fugle mellem 18. maj sent på aftenen og 20. maj, hvilket syntes at tyde på et temmelig stort træk. Dette begyndte under et højtryk i området og roligt vejr i Island, men d. 20. maj, da det største antal observeredes, var der et svagt lavtryk over Island, med stille men skyet vejr i centrum; muligvis blev fuglene ført til skibet af den nordlige luftstrøm, som gav dem afdrift, da de forsøgte at krydse Danmarkstrædet i vestlig retning. Følgende noteredes: 2. maj. En meget livlig han opholdt sig om bord i 20 minutter fra kl. 09.00. 13. maj. To meget livlige fugle var om bord fra kl. 08.25 til kl. 15.10. 18. maj. En meget aktiv fugl opholdt sig om bord, fra kl. 18.04, men var forsvundet næste morgen. 19. maj. To fugle blev i 1½ time fra kl. 14.00. 20. maj. To kom om bord kl. 09.07; kl. 09.50 var der tre og kl. 10.00 fem fugle; en af dem fløj bort kl. 14.00, og de andre forlod skibet i løbet af natten. 23. maj. En han var om bord fra kl. 09.00 til kl. 09.20, da den fløj bort i nordøstlig retning.

Engpiber (*Anthus pratensis* (L.)). 2. maj. En fugl kl. 10.30, vejede knap 15 g; den tog føde til sig, var aktiv hele tiden og forsvandt den følgende dag. Denne vægt udgør ca. 2/3 af den normale vægt for ynglefugle. 14. maj. En fugl kredsede over skibet fra kl. 08.45 til kl. 09.50, hvorefter den slog sig ned på skibet; den tog føde til sig, men døde i løbet af natten.

Hvid Vipstjert (*Motacilla alba* L.). 11. maj. En Vipstjert, som kom om bord kl. 16.20, tog ikke føde til sig og døde d. 12. maj før kl. 09.00; den vejede da 14.7 g eller ca. 2/3 af den normale vægt for ynglefugle.

Gråsiskan (*Carduelis flammea* (L.)). Der var et tydeligt træk den 25.-26. maj, som snarere syntes at være udgået fra Syd-Grønland (roligt, klart vejr) end fra Vest-Island (overskyet med regn og sydlig vind, styrke 3-6). Der var et lille lavtryk ved indsejlingen til Danmarkstrædet. Den første han ankom ca. kl. 11.40 og sluttede sig til de tre Snespurve (se disse), som allerede var om bord. En anden han slog sig ned på skibet kl. 19.00, og kl. 09.00 næste dag sluttede en fugl med hunlig fjerdragt sig til dem. Der kom en tredje han kl. 12.30 og yderligere tre fugle, tilsyneladende hunner, kl. 13.00. To af disse og to hanner fløj bort samme nat. En af de tilbageblevne hunner døde natten mellem den 27. og 28. maj; den vejede 13.9 g (den normale vægt for *rostrata* er over 20 g). Den anden han og den formodede hun fløj bort med Snespurvene ca. kl. 13.20 d. 28. maj.

Laplandsværling (*Calcarius lapponicus* (L.)). Et lille træk samtidigt med Gråsiskentrækket og muligvis med samme oprindelse, 26. maj. En hun sluttede sig til Gråsiskenerne og Snespurvene (se disse) kl. 12.15, og en han og en anden hun kom til kl. 14.05. Endnu en han og to hunner kredsede om skibet og kom om bord i korte perioder mellem kl. 15.35 og 15.50. Et par var om bord til kl. 13.20 den 28. maj; de åd frø sammen med Snespurvene og var således »ude af trækket« i to dage.

Snespurv (*Plectrophenax nivalis* (L.)). Snespurven var den almindeligste af småfuglene, hvilket var interessant, idet SALOMONSEN (Grønlands Fugle 1951, p. 542-544) kun anfører to iagttagelser fra havet øst for Grønland og angiver den gennemsnitlige ankomstdato ved Angmagssalik til begyndelsen af april. Adskillige fugle bukkede under for fristelsen til at »gå ud af trækket« og leve af det frø, som blev lagt ud til dem. Der var et tydeligt træk den 7.-8. maj med vind mellem øst og sydøst i Island, men der herskede nordlige vinde i Danmarkstrædet i udkanten af et svagt lavtryk med centrum SV for Island, hvorfra fuglene sandsynligvis forsøgte at trække til Grønland. To aktive hanner kom om bord ca. kl. 14.00 den 7. maj og åd villigt af det udlagte frø, en hun sluttede sig til dem ved 19.07 tiden, og kl. 22.00 var der i alt fire hanner og en hun om bord. Endnu en hun kom kl. 09.00 den 8. maj, og Snespurveflokken nåede sit maksimum med seks hanner og tre hunner kl. 13.40 samme eftermiddag; alle åd af det udlagte frø. Seks af fuglene fløj bort om natten mellem den 8. og 9. maj, således at der nu var to hanner og en hun tilbage på skibet; endnu en han fløj bort natten mellem den 10. og 11. maj, og det tilbageværende par blev på skibet til ca. kl. 13.20 den 28. maj, da vi var på ca. 60°N. og 20°V. for hjemgående. Disse to fugle var »ude af trækket« og opholdt sig om bord på skibet i omtrent tre uger.

TABEL 1.
 Vejrforholdene på Station »Alpha«.
Weather Conditions at Station »Alpha«.

Dato <i>Date</i>	Tid <i>Time</i> <i>G. M. T.</i>	Sky- dække i ottende- dele <i>Cloud</i> <i>octas</i>	Sigtbarhed <i>Visibility</i>	Vind Retning og hastighed i knob <i>Wind</i> <i>Direction</i> <i>and speed;</i> <i>knots</i>
2. Maj (<i>May</i>) . . .	08.40–09.00	6	Meget klart (<i>Excellent</i>)	050°/15
5. Maj (<i>May</i>) . . .	18.50	8	Moderat (<i>Moderate</i>)	010°/33
7. Maj (<i>May</i>) . . .	14.05	8	Udmærket (<i>Very good</i>)	230°/10
— . . .	19.07	7	— — —	190°/11
— . . .	22.00	7	— — —	210°/15
8. Maj (<i>May</i>) . . .	10.50	7	— — —	050°/12
— . . .	13.40	7	— — —	040°/15
— . . .	18.45	3	— — —	050°/14
— . . .	22.43	7	— — —	035°/20
11. Maj (<i>May</i>) . .	16.20	8	Moderat (<i>Moderate</i>)	040°/20
12. Maj (<i>May</i>) . .	10.30	8	Tæt tåge (<i>Thick fog</i>)	120°/14
— . . .	22.04	8	— — —	120°/11
13. Maj (<i>May</i>) . .	08.25–09.13	8	Ringe (<i>Poor</i>)	090°/11
— . . .	20.14	8	Dis (<i>Mist</i>)	<i>Calm</i>
— . . .	21.05	8	—	310°/05
14. Maj (<i>May</i>) . .	08.32–10.23	8	Moderat (<i>Moderate</i>)	100°/20
— . . .	13.40	8	— — —	070°/19
16. Maj (<i>May</i>) . .	13.50	8	God (<i>Good</i>)	140°/19
18. Maj (<i>May</i>) . .	18.04	7	Udmærket (<i>Very good</i>)	220°/14
19. Maj (<i>May</i>) . .	13.57	7	— — —	230°/22
20. Maj (<i>May</i>) . .	09.07	7	— — —	360°/22
— . . .	09.50–10.00	7	— — —	010°/17
21. Maj (<i>May</i>) . .	15.17	7	— — —	360°/29
— . . .	15.45	8	— — —	360°/30
23. Maj (<i>May</i>) . .	09.00	8	— — —	190°/17
— . . .	22.40–23.20	8	God (<i>Good</i>)	240°/32
25. Maj (<i>May</i>) . .	11.43	7	Udmærket (<i>Very good</i>)	220°/14
— . . .	19.00	7	— — —	200°/12
26. Maj (<i>May</i>) . .	09.00	8	— — —	190°/14
— . . .	12.15–12.30	5	— — —	190°/13
— . . .	13.00–14.05	6	Meget klart (<i>Excellent</i>)	170°/07
— . . .	15.35	3	Udmærket (<i>Very good</i>)	200°/03
— . . .	16.30	4	— — —	<i>Calm</i>

Endnu en hun sluttede sig til dem kl. 13.50 den 16. maj og blev om bord i ni dage, idet den fløj bort natten mellem den 24. og 25. maj; en han som sluttede sig til flokken ca. kl. 14.00 den 19. maj, gjorde kun et kort ophold, idet den forlod skibet den 21/22 maj. Endnu en hun viste sig kl. 18.00 den 23. maj; den havde »rene« fjer sammenlignet med de oprindelige fugle, som var blevet noget tilsmudsede, og endnu to »rene« fugle, en han og en hun, ankom kl. 23.20 samme dag.

Disse har muligvis også forsøgt at krydse over fra Island til Øst-Grønland under et højtryk, som fra Atlanterhavet strakte sig gennem Danmarkstrædet og bragte smukt, klart vejr til førstnævnte land. De tre »rene« hunner forlod skibet natten mellem den 24. og 25. maj, medens hannen blev om bord til den 28. maj sammen med det oprindelige par, et ophold på næsten fem dage. En anden han, som ankom kl. 09.00 den 26. maj (den dag, da der var træk af Gråsisken og Laplandsværpling) fløj bort samme nat. Man vil bemærke, at alle fuglene fløj bort om natten med undtagelse af den frøedende flok, som forlod skibet tidligt på eftermiddagen den 28. maj, da vejret var smukt med svag SSV vind.

SUMMARY IN ENGLISH

Spring Migrants between South Greenland and Iceland.

Further observations were made on migratory birds from an ocean weather-ship in the entrance to Denmark Strait (latitude 62°N., longitude 33°W.) between 2–26 May 1960 (see D.O.F.T. 54, 1960, p. 69–76). Details of weather are summarised in Table 1 on page 192.

Movements of Wheatear, Greenland Redpoll, Lapland Bunting and Snow Bunting were seen and some migrant ducks rested in the lee of the ship. No fewer than 84 individuals of 15 species were recorded as shown in the following list, in which all dates refer to May 1960 and times to G.M.T.

Long-tailed Duck (*Clangula hyemalis* (L.)). 26th. A ♀ stayed on the sea close by from 16.30 to 17.00; sea slight.

Harlequin Duck (*Histrionicus histrionicus* (L.)). 23rd. A pair swam close to the ship from 22.40 till 08.20 next day, then flew away to N.NW.; sea rough.

Red-breasted Merganser (*Mergus serrator* (L.)). 13th. An immature ♂ stayed on the sea close to the ship from 08.25 to 09.40, then flew away low to west. 14th. A ♂ passed, flying high, to west.

Turnstone (*Arenaria interpres* (L.)). 8th. One circled for 5 minutes following 22.43. 13th. One circled, calling, for 2 minutes, and at 09.15 flew away to W.NW. 14th. One was aboard from about 08.30 to 09.00. Two circled for 6 minutes following 10.23; one which settled aboard died next morning.

Whimbrel (*Numenius phaeopus* (L.)). 5th. An exhausted bird, aboard at 18.50, settled on the very rough sea when disturbed and quickly became water-logged. 12th. One which arrived in thick fog at 22.00 roosted overnight and left about 07.30 next day. 14th. One passed, calling, at 10.00, flying to west. Two circled for 40 minutes following 13.40. 25th. One circled, calling, for 5 minutes following 19.00.

Purple Sandpiper (*Calidris maritima* (Brünn.)). 13th. Three settled on the canvas cover of the lifeboat, and were joined by three more at 21.05; probably all roosted there, though they had gone next morning.

21st. One circled for 3 hours following 15.17, then came aboard exhausted: it was very weak and approachable all next day, and is unlikely to have survived.

Dunlin (*Calidris alpina* (L.)). 8th. One in summer plumage circled from 18.45 to 19.35 and then settled aboard for 11 minutes.

Grey Phalarope (*Phalaropus fulicarius* (L.)). 21st. A ♀ in breeding-dress swam on the sea close to the ship from 15.45 till 16.40.

Swallow (*Hirundo rustica* (L.)). 12th. One circled the ship for 2 minutes in thick fog at 10.30.

Wheatear (*Oenanthe oenanthe* (L.)). In addition to birds on 2nd, 13th and 23rd, there were eight between late 18th and 20th, indicative of a fairly strong movement.

This began with anticyclonic weather in the area and calms in Iceland, but on 20th, when most occurred, there was a weak low over Iceland, with calm but cloudy weather at its centre, and possibly the birds were brought to the ship on the backing northerly airstream when attempting a westwards crossing of Denmark Strait. Occurrences are given in detail.

Meadow Pipit (*Anthus pratensis* (L.)). 2nd. One at 10.30 weighed a little less than 15 gm.; it took food, remained active, and was gone next day. (This is about two-thirds the normal weight for breeding-birds). 14th. One circled from 08.45 to 09.50, then settled aboard; it took food, but died during the night.

White Wagtail (*Motacilla a. alba* (L.)). 11th. One which came aboard at 16.20 did not feed, and died shortly before 09.00 on 12th, when its weight was 14.7 gm., about two-thirds the normal for breeding-birds.

Redpoll (*Carduelis flammea* (L.)). There was a marked passage involving seven birds on 25th/26th which seems more likely to have originated in southern Greenland (calm and clear) than in west Iceland (overcast, with rain and southerly winds forces 3-6). There was a shallow low in the entrance to Denmark Strait. Occurrences are given in detail. A ♀ which died on the night of 27th/28th weighed 13.9 gm. (The normal weight of *rostrata* is in excess of 20 gm.).

Lapland Bunting (*Calcarius lapponicus* (L.)). A small movement of six birds took place at the same time, and perhaps had the same origin, as the Redpolls. Details of the occurrences are given. A pair stayed aboard till about 13.20 on 28th, feeding on seeds with the Snow Buntings, and were thus "off-passage" two days.

Snow Bunting (*Plectrophenax nivalis* (L.)). This was the commonest passerine, a matter of interest since SALOMONSEN (Grønlands Fugle, 1951, p. 542-544) notes only two records from the waters east of Greenland, and puts the average arrival-date at Angmagssalik at the beginning of April. Several birds stayed "off-passage", subsisting on seeds put out for them. There was a marked movement on 7th-8th with the wind between E. and SE. in Iceland, but backing through N. in Denmark Strait on the periphery of a weak low centred south-west of Iceland, from which country the birds were probably attempting

a passage to Greenland. Details are given, and the Snow Bunting population reached its peak with six ♂♂ and three ♀♀ at 13.40 on 8th, all eating the seeds. Six birds departed overnight on 8th/9th, another ♀ left overnight on 10th/11th, and a pair stayed with the ship until about 13.20 on 28th, and were thus about three weeks "off-passage".

Another ♀ joined them at 13.50 on 16th and stayed nine days, leaving on the night of 24th/25th; a ♂, which joined the party about 14.00 on 19th, had a shorter stay, leaving overnight on 21st/22nd. Another ♀ appeared at 18.00 on 23rd; it was in "clean" plumage compared with the original birds, which had now become soiled, and two more "clean" birds, ♂ and ♀, arrived at 23.20. These also may have been attempting to cross from Iceland to East Greenland, a ridge of high pressure penetrating Denmark Strait from the Atlantic, bringing fine clear weather to the former country. The three "clean" ♀♀ left overnight on 24th/25th, the ♂ remaining with the original pair till their departure on 28th – a stay of nearly five days. A new ♂ which arrived at 09.00 on 26th, the day of Redpoll and Lapland Bunting movement, left that night. It will be noticed that all departures were nocturnal, except for the remnants of the seed-eating party on the early afternoon of 28th, when the weather was anticyclonic with the wind light S.S.W., and the ship's position was approximately 60°N. and 20°W. on the journey to Greenock.

MINDRE MEDDELELSER

Trækiagttagelser på Skagens nordstrand.

Jeg var den 11. maj i år (1960) i Skagen for at se på fugletræk. Vinden var Ø-NØ ca. styrke 3, klart solskin. Jeg opholdt mig alene på nordstranden, idet jeg sad i yderste klitrække og iagttog de store mængder måge- og ternearter der trak forbi. Alle de alm. mågearter blev iagttaget, bl. a. også to Gråmåger (*Larus hyperboreus*). Kl. ca. 15 kom en stor måge trækkende vestfra langs kysten, den passerede mig på 75–100 m afstand, fortsatte langs kysten til den yderste spids af Grenen, hvor den fortsatte ud over vandet med østlig kurs. Den faldt straks i øjnene ved en lidt anden måde at bevæge sig på end andre måger af den størrelse, uden at jeg egentlig kan sige grunden. Størrelsen var nærmest som en Svartbags, snarere lidt større. I farvetegning mindede den mest om en ikke ren hvid Hættemåge, hovedet var således betydelig mørkere end det øvrige, men ikke helt sort. Halen var lys med en mørkere kant. Det mest iøjnefaldende var dog næbbet, der var meget langt, mindst lige så langt som hovedet, tror jeg. Farven var gul med noget mørkt nærmest hovedet, benene sås ikke, eller også nåede jeg ikke at bemærke noget særligt der; iagttagelsestiden var jo desværre ret kort. Selv har jeg aldrig set en måge med det udseende,